

12-TO'PLAM

**Ta'limda raqamli texnologiyalarni
tadbiq etishning zamonaviy
tendensiyalari va rivojlanish omillari**

ILMIY KONFERENSIYA

**Digital technologies in education
modern application
trends and development factors**

SCIENTIFIC CONFERENCE

2022 y

«Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari» mavzusidagi Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy, masofaviy konferensiya materiallari (27 yanvar 2022 yil) – T.: Rishton XTB 2022

Ilmiy-amaliy, masofaviy konferensiyasi materiallari to'plamida Respublikamiz o'qituvchilari, soha mutaxassislari, ilmiy tadqiqotchilar, magistrilar, talabalarning ilmiy maqolalari o'rin olgan.

Taqrizchilar:

M.J. Saidova – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

I.S. Mirzarahimova – Farg'ona viloyati xalq ta'limi boshqarmasi Rishton tumani XTB mudiri

Muharrir:

A.B. Vahobov – “Ustozlar uchun” respublika pedagoglar jurnali tahririyati rahbari

Tashkilotchilar:

Inobatxot Mirzaraximova – Rishton tuman XTB mudiri

Umida Barzieva – Farg'ona viloyat xalq ta'limi boshqarma metodisti

Tursunxo'ja Abduraxmonov – Rishton tumani Faxriylar kengashi Raisi

Erkinjon Abdullaev – Rishton tumani Kasaba uyushmasi raisi

Mohinur Saidova – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Sharifaxon Xakimova – Farg'ona tumani 4-maktab matematika fani o'qituvchisi

Adxamjon Vahobov – “Ustozlar uchun” respublika pedagoglar jurnali rahbari

To'plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma'lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas'uldirlar.

Ushbu to'plam Farg'ona viloyati xalq ta'limi boshqarmasi Rishton tumani XTB kengashining 2022 yil 27 yanvardagi 12-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

Linguacultural characteristics of oral speech in educational discourse

Шахноза Бобожонова Йўлдош қизи

Тошкент тиббиёт академияси

Ўзбек ва хорижий тиллар кафедраси

E-mail: shakhnoza.bobojonova@gmail.com

tel: 99 840 93 95

Abstract

This article reflects the analysis of cultural elements of educational discourse, oral communication, expression of thought in the medium of speech in the expression of professional communication in the life of students.

Key words: oral speech, speaker (speech owner), cultural elements, linguaculturology. communication

Таълимий дискурсининг лингвомаданий хусусиятлари

Ушбу мақола таълимий дискурсининг маданий элементлари, оғзаки мулоқот, фикрни нутқ воситасида келтирилиши талабалар ҳаётидаги профессионал мулоқотни ифодалашдаги тахлили акс этади.

Калит сўзлар: og`zaki nutq, notiq (nutq so`zlovchi), madaniyat elementlari, lingvokulturologiya. Muloqot

Лингвокультурные характеристики устной речи в учебном дискурсе

В данной статье отражен анализ культурных элементов учебного дискурса, устного общения, выражения мысли в речевой среде в выражении профессионального общения в жизни студентов.

Ключевые слова: устная речь, говорящий (владелец речи), элементы культуры, лингвокультурология. коммуникация

Тил лисоний имкониятларидан амалий фойдаланиш самарадорлигини таъминлаш, ўқитишнинг антропоцентрик ва дискурсив асосларини яратиш, мавжуд синтактик таълимотга доир манбаларни мукамаллаштириш замонавий тилшуносликда амалий аҳамият касб этади. Нутқ турларининг ўзаро таъсири муаммосининг назарий ривожланиши универсалларнинг www.pedagoqlar.uz

12-to'plam noyabr 2022

семантик типологияси ва тилшунослиги учун муҳимдир. Таълим нутқидаги атама - бу нутқнинг касбий соҳаси тушунчаси ва предмети билан шартли равишда боғлиқ бўлган ва профессионал маълумотларни ёзиб олиш, сақлаш ва узатиш учун хизмат қилувчи тил бирлиги ҳисобланади.

Таълимий дискурда тилнинг маданий элементларни ҳисобга олинади. Ушбу нутқда ўқувчиларни хулқ-атвори ва психологик хусусиятларига кўра белгилашлари кўрсатилади. Талабалар фаолиятига асосан ўқитувчи / талаба "маданият бўшлиғи" таъсир қилиши мумкин - "икки маданият ўртасидаги ўзаро тушуниш ёки муносабатларга тўсқинлик қиладиган ҳар қандай тизимли фарқ". Баъзи маданиятлар тўғридан-тўғри кўз билан алоқа қилмасликлари, ўқитувчидан бошқа тилда гапиришлари ёки ҳокимият ва оила динамикасига нисбатан ўзига хос муносабатда бўлишлари мумкин. Ушбу маданий меъёрларни инобатга олган ўқитувчилар ҳаётнинг барча қатламларидаги талабалар ва оилалар билан яхшироқ мулоқот қилишлари ва уларнинг фикрини олишлари мумкин.

Ўқитувчилар ҳар доим ҳам ўз талабалари билан бир хил маълумотга эга бўлмагани учун, улар доимо ўша талабалар ва уларнинг маданиятларидан ўрганишга имкон беришлари жуда муҳимдир. Касбий ривожланиш курслари ёки талабалар ва уларнинг оилалари билан мунозаралар орқали турли маданиятларни яхшироқ тушуниш имкониятларини излаётган ўқитувчилар ўрганишга тўсқинлик қиладиган баъзи камчиликларни бартараф этишга ёрдам беради. Бир гуруҳ талабалар томонидан осон тушуниладиган дарс ёки ўқитиш усули бошқа гуруҳга мос келмаслиги мумкин. Технологиядан фойдаланишнинг чекланганлиги, лингвистик фарқлар, оилавий динамика ва бошқа омиллар баъзи талабаларнинг муайян дарсларда тўлиқ иштирок этиш қобилиятига тўсқинлик қилиши мумкин. Ўқитувчилар саъй-ҳаракатлари билан ўз дарслари турли хил имкониятлар ва кўникмаларга эга бўлган барча ўқувчилар учун маданий жиҳатдан мос келишини таъминлаши мумкин.

Коммуникатив кўникмалар талабанинг академик муваффақияти ва келажақдаги мартаба истиқболлари учун жуда муҳимдир. Бугунги қийин www.pedagoqlar.uz

шароитда талабалар нафақат илмий тажрибага, балки келажакда ўқиш ва ишга жойлашиш истикболларини ошириш учун зарур кўникмаларга эга бўлишлари керак. Мулоқот динамик жараёндир, чунки у икки ёки ундан ортиқ одамлар, яъни жўнатувчи ва қабул қилувчи ўртасидаги ўзаро таъсирни ўз ичига олади. Оғзаки мулоқот - фикрни нутқ воситасида ифодалаш жараёни бўлиб, бу ўқувчилар ҳаётида ҳал қилувчи рол ўйнайди. Шахс оғзаки мулоқот асосларини уйда ўрганайди. Мактаб муҳити ўқувчига тенгдошлари ва ўқитувчилари билан қандай муносабатда бўлишни ўргатиш орқали ушбу таълимни бир даражага оширади. Талабалар ҳаётидаги мулоқот сифати кейинги ҳаётда профессионал мулоқотни белгилайди. Яхши мулоқот талабаларга тегишли саволларни бериш ва тушунмаган нарсаларини муҳокама қилиш имкониятини бериш орқали ўқув жараёнидан кўпроқ нарсани ўзлаштиришга имкон беради. Самарали оғзаки мулоқот янги дўстликларни осонлаштириш орқали сотсиализатсия жараёнини ривожлантиради ва бу ўз навбатида ўқув жараёнига ёрдам беради. Самарали мулоқот мартаба ривожланишига туртки бўлади. Мулоқот кўникмалари нутқ услублари, ўзини намоён қилиш усуллари ва бошқаларга муносабатда профессионалликни ривожлантиради ва бу хусусиятлар талабаларни касбий ҳаётида яхши ўрин эгаллайди.

Талабалар билан яхши мулоқот қилишнинг ўзига хос хусусияти шундаки, у оғзаки тақдимотларни муваффақиятли тайёрлаш, ташкил этиш ва ўтказиш маҳоратини эгаллаганлигидир. Оғзаки мулоқот реал вақт режимида тақдимотлар, видео тақдимотлар ва интервьюлар, тарқатма материаллар каби кўргазмали қўлланмаларни ўз ичига олади. Хабар яхши оғзаки мулоқотнинг калитидир. Тақдимотнинг мазмуни тингловчилар ва тақдимот мақсадларига мос келиши керак. Ўз-ўзини англаш - яхши оғзаки мулоқотнинг бошланғич нуқтаси.

Оғзаки мулоқот ўқиш, тақдимот кўникмалари ва амалиёт орқали ўрганилиши ва сайқалланиши мумкин бўлган санъатдир. Оғзаки мулоқотда интеллектуал қизиқиш бўлиши керак. Ўқиш яхши мулоқот қобилиятларини ривожлантириш воситасидир. Яхши маълумотли ақл яхшироқ мулоқот қила

олади, чунки контент алоқа жараёнининг руҳидир. Шунингдек, у мунозара ва мулоҳаза юритиш муносабатига эга бўлиши керак, чунки бу интеллектуал қобилиятларни яхшилайти ва шу билан самарали мулоқотга ҳисса қўшади. Самарали ёзиш кўникмалари ва яхши оғзаки мулоқот қобилиятлари бири-бирига мос келади. Яхши ёзиш қобилиятига эга бўлган талабанинг ўзи ўз фикрларини тизимли тарзда тартибга солиш ва тақдим этиш имкониятига эга бўлади. Кўпгина ўқитувчилар та'лимий дискурс жараёнида барча талабалар учун тушунарли ўқитиш усулларидан самарали фойдаланишади. Кўпгина ўқитувчилар ижобий синф маданиятини яратадилар, бу ерда фарқлар кучли томонларга айланади. Кўпгина ўқитувчилар ўзларининг маданий эътиқодлари ва муносабатлари талабалар билан ўзаро муносабатларига қандай таъсир қилишини тушунадилар ва ўз синфларида ҳар бир ўқувчининг нуқтаи назарини кўриш қобилиятини доимий равишда ривожлантирадилар.

Адабиётлар рўйхати:

1. Lakoff R. The logic of politeness: or minding your p's and q's // Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society, 1973. – P. 292-305.
2. Brown P., & Levinson S. Universals in Language usage: Politeness phenomena. – London, 1978.
3. Leech G. Principles of Pragmatics. – London: Longman, 1983.
4. Goffman E. International ritual: Essays in face-to-face behavior. – New York: Pantheon Books, 1967. – P. 9-10.
5. Goffman E. On face-work: an. analysis of ritual elements in socialinteraction in Laver and Hutcheson. – New York: Pantheon Books, 1967. – P. 319.
6. Grice P. Logic and Conversation in P Cole & J J Morgan, 1975
7. Thomas J. Cross-cultural Pragmatic Failure. - California: Applied Linguistics, 1983. . – №. 4(2). – P. 112.

MUNDARIJA

Maqola mavzusi	sahifasi
ТРУДНОСТИ ВЫБОРА ДИДАКТИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ВОСПИТАННИКОВ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ	3-11
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirish usullari va ona tili darslarida yozma ish turlari	12-15
ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	16-18
ALISHER NAVOIY-MUSULMON SHARQINING BUYUK INSONPARVARI	19-23
O'QUVCHILAR IJODIY QOBILYATINI RIVOJLANTIRISHDA ILLYUSTRATORLAR HAYOTI VA IJODIY FAOLIYATINI O'RGANISHNING AHAMIYATI	24-30
MATEMATIKA FANINI O'QITISHNING METODIKASI	31-37
MATEMATIKA VA INFORMATIKA DARSLARIDA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI	38-40
ISSUES OF TRANSLATION OF SCIENTIFIC TERMS FROM ENGLISH INTO UZBEK	41-45
Sun'iy ong va nanotexnologiyalar.	46-50
Odob va tarbiya-inson ziynati.	51-53
MATEMATIKA DARSLARI ORQALI O'QUVCHILAR MANTIQUIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	54-58
Maktabgacha ta'lim tizimi va rivojlantirish chora tadbirlari.	59-62
Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy innovatsion texnologiyalar	63-66
DASTURIY MAHSULOTLARNING ISHONCHLILIGINI BAHOLASHNING MAVJUD MODELLARI, USULLARI	67-70
KORXONA BOSHQARUVINI AVTOMATIK OLIB BORISH	71-74
O'zbek romanlarini nemis tiliga tarjima qilishda nemis olimasi tarjimon Ingeborg Baldaufning tarjimonlik mahorati	75-80
АҲОЛИГА ТИББИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШДАН ОЛИНГАН ДАРОМАД ВА ХАРАЖАТЛАРНИ БИЗНЕС ИННОВАЦИОН МОДЕЛИ	81-90
БАРКАМОЛ ИНСОННИ ТАРБИЯЛАШДА АБУ БАКР ЗАКАРИЁ АР-РОЗИЙ «АЛ-ТИББ АЛ-РУҲОНИЙ» АСАРИНИНГ АҲАМИЯТИ	91-96
Linguacultural characteristics of oral speech in educational discourse	97-100
Taom nomlarining lug'aviy qatlamlari	101-105